

PROLOGAS

Bridžita

2019 m. balandis

Stovėjau priešais didelį veidrodį vilkėdama naują dramblio kaulo spalvos šilkinę suknelę. Paprasta ir elegantiška, ji išryškino mano kūno linijas, bet ten, kur reikėjo, išlaikė santūrumą.

Grožio salone buvau išpurkšta savaiminio įdegio kremu. Pridrėkinta oda atrodė glotni ir jaunatviška, bet sugnybus plaštakos viršų iškart negrižo į vietą. Sugarbanotus plaukus sukėliau ir susisegiau, šen bei ten prikaišiojau gubojos šakelių, kad sušvelnintų įvaizdį, o lūpas pasitepiau rausvu lūpdažiu — naujausia pavasarine spalva, pasak makiažo skyriaus konsultantės.

Atidžiai žvelgdama į veidrodį analizavau savo atspindį. Iš lūpų ir akių kampučių skleidėsi raukšlėlės. Skruostai buvo šiek tiek nukarę ir gadino kadaise aštrią žandikaulio liniją, kuria didžiavausi būdama trisdešimties.

Po dvejų metų man sueis penkiasdešimt, bet amžius — tik skaičius. Šiandien jaučiausi jauna, gyvybinga ir laisva. Šią naują pradžią planavau, atrodo, labai ilgai.

Šiandien pradėsiu naują gyvenimą su dvidešimčia metų už mane jaunesniu vyru.

Po valandos ištekęsiu už mylimojo.

To paties, kuris prieš dešimt metų nužudė mano sūnų.

2009

Į pensiją išėjusios pradinės mokyklos mokytojos Meivės Tredgold pasivaikščiojimai po Mansfildą, didelį turgamiestį, įsikūrusį Mauno upės slėnyje, dvylika mylių į šiaurę nuo Notingamo, vietiniams nebuvo naujiena.

Apsirengusi medaus spalvos lietpaltį, apsivyniojusi languotą škotišką šaliką ir apsiavusi patogius suvarstomus ėjimo batus, Meivė kaip laikrodukas triskart per dieną žingsniuodavo šali-gatviais, o kompaniją jai palaikydavo Haris — ištikimas juodai ir rudai margas dvejų metų taksas. Kad ir koks oras, šią bebaime porelę visada galėjai sutikti viename iš jų pamėgtų maršrutų mieste arba už miesto. Meivė niekuo nesiskyrė nuo kitų šunų vedžiotųjų tame rajone, išskyrus faktą, kad vienas iš kasdienių Hario pasivaikščiojimų vykdavo antrą valandą nakties.

Dabar ir buvo būtent tas laikas. Meivė kantriai stovėjo ir laukė, kol Haris apuostys gatvės šviestuvo apačią. Vaikščiodama ji dažnai prisimindavo savo dienas mokykloje. Išties jai labiausiai patikdavo apie tai galvoti, kai gatvės tokios tylios.

Šie ankstyvi pasivaikščiojimai prasidėjo tais metais, kai Meivė išėjo į pensiją ir neteko trisdešimties veržlių, žvalių mokinukų. Dėl ūmėjančio prieširdžių virpėjimo jai buvo pritaikytas širdies stimulatorius, dėl kurio prasidėjo pati bjauriausia nemiga. Kasnakt ramiai išmiegojus tris ar keturias valandas, akys tiesiog atsimerkdavo be jokios akivaizdžios priežasties. Bet ramiai miegoti neleido ne vien širdies yda.

Ankstyvas pasitraukimas į pensiją sugadino Meivės planus gyventi nemokant būsto paskolos tada, kai nebegaus atlyginimo. Namą ji įsigijo būdama vyresnio amžiaus ir turėjo baigti išsipirkti iki šešiasdešimto gimtadienio. Aišku, gavo pensiją, bet kadangi niekada neištekėjo ir gyveno tik iš vienos algos, daug pinigų įmokoms neskirdavo, o pajamos nebuvo tokios solidžios, kaip norėjosi. Galiausiai teko pratęsti paskolos mokėjimo laiką dar penkeriems metams, kad įmokos būtų mažesnės.

Pasivaikščiojimai išsprendė nemigos problemą. Tai buvo viena iš veiklų, kurios nereikėjo atsisakyti dėl pinigų stygiaus, negana to, po žvitraus dvidešimt penkių minučių pasivaikščiojimo — visada tarp antros ir trečios valandos nakties — Meivė išgerdavo arbatos ir griūdavo į lovą dar kelioms valandoms.

Ji stebėdavosi, kad gatvės kiekvieną rytą tokios pačios: ramios, tuščios, nieko nevyksta. Bent jau taip buvo iki šiol. Susiruošęs pakelti koją prie dar vieno šviestuvo, Haris sustingo, nes maždaug už penkiolikos metrų viduryje ramios gatvės tiesiog iš niekur pasigirdo tranki muzika.

Staiga atsilapojo galinės priešgaisrinės „Judesio“, vienintelio mieste likusio naktinio klubo, durys, ir ant pievelės buvo išstumti du žmonės, o raumeningas apsauginis užtrenkė duris.

Meivė pasilenkė, paėmė išsigandusį Harį ant rankų ir pasitraukė į šešėlį, kad jų nepamatytų tie, kaip įtarė, vietiniai banditai, tik ir tykantys ką nors iškrėsti. Bet kai akys apsiprato, moteris suvokė pažįstanti tuodu vaikus, šiuo metu besivalančius dulkėtus drabužius.

Tai buvo Tomas Bilingherstas ir Džesis Vilsonas.

Ji du kartus mokė Tomą ir Džesį — kai šiems buvo ketveri ir vėliau, paskutiniaus jų metais pradinėje prieš stojant į Mansfildo akademiją, kai abiem buvo po vienuolika*.

* Jungtinėje Karalystėje vaikai pradinę mokyklą pradeda lankyti ketverių, o baigia vienuolikos metų amžiaus. (*Čia ir toliau — redaktorės pastabos.*)

Berniukai buvo artimi kaip broliai, neatskiriami nuo darželio laikų, ir vis dėlto labai skirtingi. Meivė nesigėdijo pripažinti, kad jiedu buvo vieni mėgstamiausių jos mokinių, daugiausia dėl to, kad jie veikė kaip darnus duetas. Kai Džesis įsisiausdavo, Tomas jį nuramindavo, o Džesis draugą kviesdavo prisijungti prie įvairių veiklų, nors Tomas buvo linkęs laikytis nuošaly. Jie natūraliai vienas kitą papildė, apie tai nė nesusimąstydami, ir tai abudu tik stiprino.

Meivė mintyse greitai paskaičiavo. Abiem dabar turėtų būti po aštuoniolika. Ji pasijuto labai sena, nors buvo vos šešiasdešimt penkerių.

Berniukams augant, Džesis išlaikė padūkėlio reputaciją ir buvo dažnas miestelio apkalbų objektas. Jis nuolat į ką nors įsiveldavo, o jei neįsiveldavo, tai bėdos pačios jį susirasdavo. Vargšė Bridžita tikrai turėjo ką veikti, svarstė Meivė, ypač todėl, kad augino Džesį vieną.

Tomas priešingai — išaugo protingas ir sportiškas. Jis buvo iš geros šeimos. Kol sūnus lankė mokyklą, Džilė ir Robertas Bilingerstai visada būdavo vieni iš pagrindinių kasmetinio tėvų vakaro organizatorių. Metams bėgant, Tomas tapo berniuku, kuriam sekėsi viskas, kuo tik jis susidomėdavo. Šiuo metu ta sritis buvo boksas, jei Meivė teisingai prisiminė. Prieš kelias savaites vietiniame laikraštyje buvo išspausdintas neilgas straipsnelis apie kažkokį laimėjimą.

Ji ketino žengti artyn pasisveikinti, kai staiga abu vaikai užėmė kovines pozicijas. Meivė buvo pratusi tvarkytis su tokiomis situacijomis dar nuo mokyklos žaidimų aikštelės laikų. Neįtikėtina, kiek daug panašumų tarp suaugusių vyrų ir kariaujančių penkiamečių. Bet čia, tylioje menkai natrio lempos apšviestoje gatvėje, nebuvo nė pėdsako dviejų padykusių, tačiau mielų berniukų, kuriuos ji kitados taip gerai pažinojo, ir Meivei sprandu perbėgo ledinis šurpas.

Ji išsižiojo norėdama įsiterpti, kol neatsitiko kas nors baisus, bet suabejojo, kadangi vaikinų balsai buvo pakelti, tonas — vis šiurkštesnis. Tada jie pradėjo stumdytis. Jaunuolių akys laidė žaibus, o jie patys svaidėsi siaubingais kaltinimais. Meivė nenorėjo klausytis tokių dalykų.

Visgi stovėti ir nieko nedaryti negalėjo. Reikėjo dabar pat tai sustabdyti.

Jai lendant iš šešelio, kivrčas dar labiau paūmėjo. Veiksmas pagreitėjo, vaikinų akys degė nuožmiu įniršiu, o pro sukąstus dantis pylėsi žiaurūs žodžiai.

Meivė žioptelėjo, pamačiusi sublizgant kažką aštraus, metalinio. Prispaudusi drebantį Harį prie savęs ji užlindo už žalios rūšiavimo šiukšliadėžės, stovinčios šalia vaisių bei daržovių parduotuvės, ir užuosdama pūvančių daržovių tvaiką su siaubu stebėjo situaciją. Viskas, ką pamatė ir išgirdo, gniaužė kvapą. Ji dar tvirčiau suspaudė minkštą, šiltą Hario antkaklį ir pasitraukė atgal į saugesnius šešėlius, o minkštapadžiai batai sklaidė žvyrą po kojomis.

Vieną sekundės dalį vaikinai stabtelėjo ir atsigręžė, tarsi pamatę ar išgirdę Meivę, bet viskas greitai buvo pamiršta, ir jie vėl kibo vienas kitam į atlapus.

Meivė movė į pasislėpusį skersgatvį, per kurį buvo galima nukirsti kampą ir išlįsti prie neilgos parduotuvių eilės, o tada patekti į gretimą gatvę. Ją pasiekusi padėjo taksą ant žemės ir atgavo kvapą. Kišenėje sužvejojusi mobiliųjį paskambino greitajai; kalbėjo ranka pridengusi mikrofoną, kad prislopintų balsą.

— Kažkas vyksta prie užpakalinio įėjimo į naktinį klubą „Judesys“ Mansfilde, — išbėrė uždususi. — Vaizdas nekoks. Mušasi du vyrai ir, manau, gali būti aukų.

Ji padėjo ragelį, nutraukdama dispečerio klausimų laviną.

Užkopusi į kalvą Meivė stabtelėjo, palenkė galvą ir įsiklausė; širdis pradėjo greičiau daužytis, nes tylą, įprastą tokiai anks-tyvai valandai, perskrodė sirenos. Pažvelgusi nuokalnėn, išvydo kelis į pagrindinę gatvę sukančius automobilius ryškiai mėly-
nais švyturėliais.

Jai suspaudė širdį, ir akimirką Meivė pagalvojo, galbūt de-rėtų apsisukti ir grįžti pažiūrėti, ar viskas gerai. Svarstė, ar tik nepasivaideno tas metalo blyksnis — jos rega juk nebe tokia kaip anksčiau. Klausia irgi nebepatikima, tad vaikinių žodžiai skambėjo neaiškiai; gal ji ne taip išgirdo tuos baisesius jų išsaky-tus dalykus, tuos siaubingus kaltinimus. Vien mintis, jog rei-kės turėti reikalų su policija, iškėsti vietinių smalsumą ir, blo-giausiu atveju, liudyti teisme... na, Meivei to buvo per daug. Tik ne po širdies operacijos. Gydytojas juk sakė, kad reikia bet kokia kaina vengti streso.

Haris timptelėjo pavadėlį, išreikšdamas norą keliauti namo ir nebešalti lapkričio ore.

— Gal ten kokia avarija, Hari, — garsiai, lyg vaidindama, pasvarstė Meivė.

Čia buvo repeticija, nes būtent tai ji ketino pasakyti poli-cijai, jei ši pasibelstų į duris. Kad nematė, kas nutiko, kadangi buvo jau beveik grįžusi namo, kai išgirdo sirenas.

Tiesą kartais sunku priimti, bet dar sunkiau ją ištarti, ir nors Meivė, kaip dievobaiminga moteris, tokį požiūrį laikė problemišku, visada pripažino tylėjimo bei nesikišimo vertę.

Ji pažinojo abu vaikus, pažinojo jų šeimas. Atsidurti tarp šių dviejų pusių — kurios, kiek siekė Meivės atmintis, buvo gana nenuspėjamos — nežadėjo nieko gero.

Trisdešimt metų Meivė mokė jai patikėtus jaunuosius ne-naudėlius atskirti gera ir bloga. Ji tvirtai tikėjo, kad, kai tik įma-noma, reikia elgtis teisingai, visgi kartais tiesa būdavo tokia šo-kiruojanti, jog geriau ir išmintingiau būdavo patylėti.

Reikia tikėtis, kad čia tebuvo peštynės, alkoholio paskatintas nesutarimas tarp dviejų draugų.

Iš Meivės patirties, tokie nedideli bjaurūs incidentai paprastai greitai išsprendavo.

2

Mansfildo žinios

2009 m. spalio 15 d.

Miesto centre vienu smūgiu nužudytas vyras

Šiandien, ankstyvą rytą, po šalia naktinio klubo įvykusio išpuolio ligoninėje mirė aštuoniolikmetis.

Incidentas užfiksuotas 2:00 prie naktinio klubo-baro „Judesys“ Baltojo Elnio gatvėje Mansfilde. Įsiplieskus nesutarimui, du vaikinai apsauginio buvo išprašyti laukan. Mirtinas išpuolis įvyko lauke.

Žinių duomenimis, Džesis Vilsonas pažinojo savo užpuoliką. Policija areštavo kitą vietinį aštuoniolikmetį, profesionalų vidutinio svorio kategorijos boksininką, neseniai patekusį į Rytų Midlandso bokso čempionatą, vyksiantį kitų metų vasarį.

Policija ieško liudininkų.

3

Tomas

2019 m. balandis

Kalėjimo personalas gerai padirbėjo, mąstė Tomas. Labai pasistengta.

Pareigūnai nedidelę, tamsią kalinių koplyčią buvo papuošę balto satino audiniu dailiai apjuosdami duris. Palanges dabino frezijų ir rausvų rožių pilnos vazelės, o raudonos širdelės pagyvino stalelį, ant kurio jis su savo nuotaka tuoj pasirašys santuokos registre.

Kai Tomas pateikė prašymą tuoktis, kalėjimo prižiūrėtojas nustebo.

— Vestuvių čia nebuvo jau dešimt metų, — sakė jis Tomui. — Bet jei tikrai to nori, turi tokią teisę, ir mes padarysim viską, ką galim.

Bridžitai jis pasipiršo prieš šešis mėnesius. Padavė specialų prašymą dėl privataus vizito. Artėjant paleidimo dienai, Tomui buvo leista valandą pasinaudoti nedideliu vizitų kambarėliu. Ši erdvė paprastai tarnaudavo jautriems šeimyniniams susitikimams — pranešti kaliniui apie mirtį, gimimą ir panašiai.

Kampuose buvo prikaišiota kokčių blizgiai žalių dirbtinių augalų. Tarp dviejų apibraižytų kėdžių stovėjo žemas kavos staliukas besilupančia fanera. Bet buvo langas su vaizdu į laukus už kalėjimo. Kol laukė Bridžitos, Tomas stovėjo ir žiūrėjo į žolę, į dangų, į būrį žuvėdrų, išsibarsčiusių po pilkus medvil-

ninius debesis, primenančius, koks didelis pasaulis už kalėjimo sienų. Jis greitai vėl bus to pasaulio dalimi.

— Kodėl privačiame kambaryje? — tokie buvo pirmi Bridžitos žodžiai, kai pareigūnas palydėjo ją vidun. Gražus jos veidas rodė įtampą ir susirūpinimą. — Tomai? Ar viskas gerai?

— Viskas tobula.

Jis nusišypsojo ir abu prisėdo.

— Būsiu už durų, — reikšmingai pasakė pareigūnas Baris.

Pagal taisykles jis negalėjo palikti Tomo ir jo lankytojos be priežiūros, bet Tomą saugojo visos bausmės metu ir žinojo susitikimo priežastį. Duris paliko šiek tiek praviras.

Susirūpinusi Bridžita žvilgtelėjo per petį.

— Tu mane gąsdini, Tomai, — sušnabždėjo. — Kas nutiko?

— Nieko, Bridže. Pakviečiau tave čia, nes... — Jis atsistojo, pasisuko į ją ir atsiklaupė ant vieno kelio. — Noriu paklausti: ar tekėsi už manęs?

Pasigirdo tylus aiktelėjimas ir Bridžitos ranka pakilo uždengti burnos, o akys sublizgo.

— O, Tomai... taip! Atsakymas taip, aišku, kad tekėsiu už tavęs!

Abu atsistojo ir apsikabino, pirmą kartą per dvejus vizitavimo metus. Jis veidu įsikniaubė į jos švarius švytinčius plaukus, įkvėpė šampūno su migdolais ir vanile kvapo. Ji prigludo prie jo, o jo kūnas atsakė prisipildydamas nesuvaldomo troškimo, kai glaudė ją, jausdamas šiltas, tvirtas šlaunis prie savųjų.

Prasiverdamos sugirgždėjo durys, Baris įkišo galvą ir kilstelėjo antakį, taip parodydamas, kad jau laikas prisėsti. Tomas žingtelėjo atgal ir iškvėpė. Dieve, kaip jis jos norėjo. Labai labai ilgai.

— Slapta vyliausi, kad paklausi, — tarė Bridžita, servetėlę tapšnodamasi akis. — Bet, maniau, tada, kai būsi paleistas. Šito niekada nesitikėjau!

— Aš... privalėjau paklausti dabar. Atsiprašau, kad dar ne-
parūpinau žiedo, bet kai tik galėsiu, sutvarkysiu šį reikalą, —
atsakė Tomas, jo kūnas tebebuvo įsitempęs ir įkaitęs. — Nujau-
čiu, jog paskutiniai šeši bausmės mėnesiai atrodoys kaip šešeri
metai, tačiau dabar, kai žinau, kad man išėjus turėsime vienas
kitą, bus lengviau.

Jie vėl susėdo ir aptarė praktinius reikalus.

— Galiu viską suorganizuoti. Tik turime nuspręsti kada, —
kalbėjo Bridžita. — Kada ir kur, ir... kaip pranešime savo šei-
moms.

Staigus geidulingas įkarštis dingo per sekundę.

— Taip, žinau, — tarė Tomas. — Mąščiau apie tai.

Jiedu sutarė, jog kai Tomas bus paleistas, reikės nedelsti.

— Reakcija bus negatyvi, — įspėjo Bridžita. — Geriau ne-
duoti jiems daug laiko, kad nesugalvotų, kaip pakeisti mūsų
sprendimą dėl vestuvių.

Bridžitai išėjus, Baris palydėjo Tomą atgal į jo kamerą.

— Iš damos reakcijos spėju, jog reikia pasveikinti. — Pa-
reigūnas mirktelėjo.

Tomas išsišiepė ir linktelėjo.

— Teliko nuspręsti, kaip tą pasakysime savo šeimoms. Tu-
riu šešis mėnesius sugalvoti, ką daryti, kad mama išgirdusi nau-
jieną nepradėtų Trečiojo pasaulinio karo.

Sukdamas link Tomo kameros, Baris sudvejojo.

— Žinai, nesakyk, jog tai aš pasiūliau, bet galėtumėte susi-
tuokti čia. Įspėju — tavo dama gali nebūti sužavėta. Tikrai yra
daug romantiškesnių erdvių, tačiau ši išspręstų šeimos kišimosi
problema, nes jie nieko nebegalėtų padaryti, ar ne?

Jis atidarė kameros duris ir nuėjo švilpaudamas Vestuvių
maršą.

Ir štai dabar po kelių minučių jie žengs prie altoriaus.

Dėl tuoktuvių ant kojų buvo sukeltas visas personalas.

Vienas vyresnysis pareigūnas Tomui parūpino savo laivyne tarnaujančio sūnaus trijų dalių kostiumą ir baltus marškinius, o Baris paskolino naujutėlius lakinius rudos odos batus. Tomo kaklas nemaloniai drėko po iškrakmolyta marškinių apykakle.

Mintyse sušmėžavo Džesio veidas — taip dažnai nutikdavo susijaudinus. Nuo pat tos akimirkos prieš beveik dešimt metų, kai du bylą tiriantys detektyvai grįžo į klaustrofobišką tardymo kambarį pranešti, kad Džesis mirė, draugo paveikslas amžiams įsirėžė į atmintį.

Jo veido išraiška visada būdavo tokia pati kaip sekundę prieš Tomui suduodant lemtingąją smūgį. Sekundę, kai jis lengvai galėjo tiesiog apsisukti ir nueiti. *Jei tik...*

Bet dabar gyvenimas Tomui suteikė dar vieną galimybę.

Atsidarė durys ir įžengė kapelionas. Jis buvo nedidukas apkūnus žmogelis plonėjančiais plaukais, su akiniais tamsiais rėmeliais. Aplink kaklą dėvėjo kreminės spalvos stulą. Kiekvieną savaitę kalėjime laikydavo pamaldas, tačiau Tomas jose niekada nedalyvaudavo.

Šiandien kapelionas atsinešė pluoštą dokumentų vienoje rankoje ir purpurinę velveto pagalvėlę su žiedu kitoje. Prieš vestuves Tomas kalėjimo virtuvėje dirbo viršvalandžius ir valė papildomai, todėl viršininkas leido kapelionui jo vardu užsakyti kuklų žiedą.

Tomui dingtelėjo, kad tuoktuvių rytas yra vienas iš tų gyvenimą keičiančių momentų, kai gali nuspręsti, ar stabdyti, ar visu greičiu lėkti į viliojantį naują gyvenimą. Geresnį, pilną meilės ir atpirkimo.

Vėl atsidarė durys ir pasigirdo pritildytų balsų kuždėjimas. Užgrojo aukšto tembro klasikinė muzika, jos prisipildė visos

kambario kertelės. Įėjo Bridžita, ir Tomui užgniaužė kvapą. Ji atrodė tobulai. Stulbinamai. Vilkėjo paprastą baltą vidutinio ilgio satino suknelę, prigludusią prie tvirto dailiai sudėto kūno. Ant plonų petnešėlių žaižaravo smulkūs blizgučiai, o rankose Bridžita nešėsi tris kalijas, kurių ryškūs žali stiebeliai buvo elegantiškai perrišti sidabrinio kaspinu. Avėjo sidabrinėmis basutėmis įstabiai aukštais kulniukais, atidengiančiomis blizgius prancūziškai nulakuotus nagus ir švelniai įdegusias kojas.

Tomas žinojo, ką kaliniai ir kai kurie pareigūnai kalbėjo jam už nugaros. Jis specialiai vengė atvirauti, bet buvo pora vaikinių, su kuriais sutarė. Jie papasakojo Tomui, ką girdėjo šnekant, kai jo nebūdavo šalia. Kad jam greičiausiai pasimaišė, jei veda gerokai vyresnę moterį, kad iš to neišeis nieko gero. Kad ir jai turbūt varžteliai atsiskuto — juk jis nužudė jos sūnų... jokia padori moteris taip nesielgtų.

Bet ką reiškė jų pikti paburbėjimai? Greitai jis bus laisvas žmogus ir niekada nebematys tų padugnių.

Niekas nesuprato: jo ir Bridžitos ryšys — ypatingas. Neįveikiamas. Už kalėjimo sienų jie sulauks tokių pačių nuogastavimų, tačiau, kaip jiedviem diskutuojant daug kartų sakė Bridžita, čia *tų žmonių* problema.

Tomo nuomone, Bridžita atrodė dešimčia metų jaunesnė. Ji menkai pasikeitė nuo to laiko, kai Tomas dažnai lankydavosi pas Džesį. Tebebuvo gražuolė.

Bridžita lėtai įžengė į koplyčią, jų akys susitiko, ir jos lūpose šmėkstelėjo šypsena. Pelenų šviesumo plaukai buvo sugarbanoti ir pakaušyje susegti taip, kad šen bei ten kabotų švelnios garbanos. Delikačius jos bruožus įrėmino skoningai prismaigstytos baltos gėlytės.

Kartais žvelgdamas į Bridžitą Tomas matydavo Džesio akis, jo profilį. Bet ne šiandien. Šiandien ji buvo Bridžita Vilson, jo

būsima žmona. Jaunuolio, kurį jis nužudė vienu smūgiu beveik prieš dešimt metų, motina.

Bridžita sugebėjo jam atleisti, ir toks sprendimas ją išgelbėjo. Ji buvo Tomo praeitis, dabartis ir ateitis; jis tyliai prisiekė sau, nesvarbu, kaip būtų sunku, neleisti niekam stoti tarp jų.

Tomas laukė nesulaukė naujo gyvenimo drauge pradžios. Tereikėjo įveikti paskutinę kliūtį.

Apie santuoką reikėjo pranešti jo motinai Džilei. O tai bus nelengva.

4

Džilė

2019 m. spalio

Spoksojau į tvarkingą popierių šūsnį ir paracetamolio lapelį ant nupoliruoto raudonmedžio staliuko priešais jausdama, kaip karštis smelkiasi krūtinėn. Dešimt ilgų metų laukiau šios akimirkos, ir pagaliau ji atėjo. Tomas grįžta namo.

Varčiau lapus ir mintyse dar kartą tikrinau darbų sąrašą.

Dviejų kambarių buto, esančio už dešimties minučių kelio nuo šio namo, detalės. Vienas skambutis, ir agentūra paruoš nuomos sutartį pasirašyti. Yra.

Nauja banko sąskaita su tūkstančio svarų pradine suma. Yra.

Laikino darbo pasiūlymo, kurį suorganizavau padedama savo kontakto centriniuose bibliotekos archyvuose, detalės. Yra.

Pabaigai — susitikimas su labai geras rekomendacijas turinčiu psichologu po dviejų savaitžių. Yra.

Atsilošiau ir užsimerkiau. Viskuo pasirūpinau, tad nusielpniau atsipūsti ir suteikti savo kaklo sausgyslėms progą atsipalaiduoti. Reikėjo nurimti, kitaip galvos skausmas, kankinęs pastarąsias dvidešimt keturias valandas, niekaip nesiliaus. Faktas, kad atsikėliau penktą rytą, nors gėriau naujų gydytojo paskirtų migdomųjų, prie mano gerovės neprisidėjo.

— Viskas sutvarkyta?

Į kambarį įėjo Robertas, nešinas dviem puodeliais arbatos. Vieną padėjo ant žemo staliuko, o pats atsisėdo į savo klasikinį odinį krėslą, gurkšnodamas iš kito.

— Viskas padaryta, — atsakiau su arbata nurydama dvi tabletes paracetamolio. — Pagaliau pasirengėme jį sutikti. Ar paruošei automobilį?

Robertas pašaipiai saliotavo.

— Kaip ir buvo įsakyta, poniam. Pilnas bakas degalų, mėgstamiausias jo grojaraštis bei pakankamai vandens ir užkandžių trimis tokioms kelionėms.

Bet ciniški vyro patikrinimai nenumaldė drugelių krūtinėje. Aš tik norėjau, — tiksliau, man *reikėjo*, — kad mano berniukui sugrįžtant namo viskas būtų tobula.

Vėl ėmiausi savo sąrašo.

— Nupirkau jam dvi poras džinsų, megztinį, trejus marškinėlius ir treningą, tačiau dabar galvoju, gal dar reikėjo paimti juodas kostiumo kelnes ir dailius marškinius? Žinai, jei kartais eitume į miestą vakarienės ar jei jis susitiktų išgerti su kokiu senu draugu. Esu tikra, norės atsigriebti už prarastus metus.

Robertas pirštu apvedė puodelio kraštą.

— Tomas pats sugalvos, ką apsirengti, ir abejoju, ar iškart norės socializuotis. Tikėkimės, kurį laiką pagalvos apie tai, kaip sujaukė sau gyvenimą.

— Pakankamai prisigalvojo ten, — tariau glaustai. — Dabar jam reikia mūsų palaikymo ir palikti visa tai praeityje.

Robertas prunkštelėjo.

— Vėl pradedi, ką? Gini jį, prigalvoji visokių pateisinimų. Šito visiškai nepasiilgau.

— Visai ne. Aš tik... baiminuosi, jog ką nors užmiršau.

— Kaip visada. Desperatiškai stengiesi sukontroliuoti kiekvieną detalę, kol neprasidėjo panika.

— Nesąmonė, — pasakiau, bet, žinoma, jis buvo teišus.

Negalėjau leisti gyvenimui tiesiog nutikti. Būdama mažiau tokio požiūrio rezultatus, kai mano tėvui teko paskelbti bankrotą, ir viską praradome. Prisimenu, buvau aštuonerių, jis sėdėjo, atrodydamas taip, lyg būtų pasenęs per naktį, ir kartojo: „Nesužiūrėjau, idiotas. Maniau, verslas pats savimi pasirūpins.“ Tačiau nepasirūpino. Tėtį išdavė partneris, kuriuo jis dvidešimt metų pasitikėjo.

— Vėl galvoji apie savo tėvą, — sausai pareiškė Robertas. — Matau. Atrodai lyg vaiduoklį pamačiusi.

Stebėjau, kaip jis padeda puodelį ir ranka persibraukia sidabrinius plaukus. Tądien prieš dešimt metų, kai Tomą įkalino, Roberto plaukai buvo juodi it varno plunksnos. Jie vis primindavo, kiek daug laiko prarasta.

— Tenoriui įsitikinti, jog prieš grįžtant Tomui viskuo pasirūpinau, — tyliai atsakiau. — Tik tiek.

— Milijoną kartų apie šitai kalbėjom, — tarė Robertas. — Turėtum rūpintis kiek galima mažiau. Visada įsivaizdavai, kad jis — mažas bejėgis berniukas, o iš tiesų tai, kas nutiko prieš dešimt metų, įrodė, jog jis gali būti bjaurus žmogus.

Nekreipiau dėmesio į repliką. Kiek žinojau, tai, kas nutiko Džesiui, buvo labai nelaimingas atsitikimas. Ne Tomas, o Džesis buvo bjaurus, turėjo peilį; Tomas tiesiog bandė apsiginti. Nepaisant to, teismas apkaltino jį žmogžudyste, nors sprendimas nebuvo vieningas. Skelbdamas nuosprendį teisėjas pasakė:

— Tomai Bilingherstai, jūs — profesionalus boksininkas ir savo įgūdžiais pasinaudojote, kad kuo sunkiau sužeistumėte priešininką ir smogtumėte mirtiną smūgį.

Jei Tomas nebūtų boksavęsis, rezultatas galėjo būti visai kitoks. Žinoma, pateikėme apeliaciją, bet pralaimėjome.

Prisimerkusi nužvelgiau savo sutuoktinį. Tomas niekada nebuvo tėvo prioritetas. Robertas pasirodė besąs vienas iš

tų gluminančių vyrų: pavydus tėvas. Didžiąją mūsų berniuko gyvenimo dalį juo abejojo ir jį kritikavo, tad nesistebėjau, vėl girdėdama seną kartėlį. Pastaruoju metu Robertas buvo tylus, nieko jam negalėjau prikišti, tik jaučiau, jog kažkas ne taip. Nusprendžiau, kad man labiau patinka, kai jis tyli, o ne kai visur kiša savo nuomonę, taip, kaip šįryt.

— Manau, nieko nepamiršau, — murmėjau sau, nekreipdama dėmesio į Robertą.

— Nesijaudinčiau, net jei būtum ką nors pamiršusi. Kai kurie buvę kaliniai išėję iš kalėjimo neturi kito pasirinkimo, tik apsistoti nakvynės namuose, jų niekas neremia. Tomas nebe paauglys, jis suaugęs vyras, pagaliau susidursiantis su realybe. Kai kas pasakytų, jog seniai metas.

Buvęs kalinys. Negi jis visada šitai primins? Masažuodamasi smilkinį pasiėmiau popierius ir darsyk juos peržvelgiau, tačiau nesuvokiau, į ką žiūriu.

Nebuvo prasmės mėginti susišnekėti su Robertu, kai jis tokios nuotaikos. Kalbant apie jausmus, mudu buvome labai skirtingi. Po sėkmingos architekto karjeros, pasibaigusios prieš penkiolika metų, Robertas persikvalifikavo ir tapo studentų konsultantu vietiniame koledže, įsikūrusiame priemiestyje. Turint omenyje jo empatijos stoką savo paties šeimai, toks sprendimas sukėlė nemažai nuostabos, visgi pasirodė, kad Robertas — populiarus, kompetentingas psichologas, gebantis kurti pasitikėjimu grįstą santykį su studentais.

Man, kaip išsilavinusiai bibliotekininkei, buvo svarbu tobula tvarka, nieko nepalikti atsitiktinumui, ypač tokio reikšmingo įvykio kaip Tomo sugrįžimas namo. Dievas žino, ilgai jo laukėme. Pasiilgau savo darbo; tai buvo vienas iš dalykų, kurių neliko kartu su Tomu. Dažnai mąstydavau apie sugrįžimą į pareigas, tačiau netekau pasitikėjimo savimi ir tiesiog nebe mačiau savęs, atliekančios bibliotekininkės vaidmenį.

Per pastaruosius dešimt metų paleidau daug dalykų. Vairavimas — vienas iš jų. Laisvai galėjau nulėkti į kokią vietinę parduotuvę, tačiau bijojau greitesnių kelių, o apie autostradą nebuvo nė kalbos. Neturėjau kito pasirinkimo, tik prašyti Roberto, jog šiandien nuvežtų į Notingamo kalėjimą pasiimti sūnaus, nors toks prašymas suteikė jam dingstį reikšti savo prastą nuomonę apie Tomą. Vėl ir vėl.

Susirinkau popierius ir prieš sudėdama į aplanką patapšnojau iš visų pusių, kad susidarytų tobulas stačiakampis.

Kai stojausi eiti iš kambario, į galvą šovė nauja mintis. Šiąnakt Tomas bus čia, šiame name. Grįš namo, kur jam ir vieta, iškentęs košmarą. Pagaliau galės palikti praeitį už nugaros ir atsigriebti už visas per dešimt metų prarastas svarbiausias gyvenimo akimirkas. Padaryti karjerą, iš naujo susipažinti su senais draugais ir, galiausiai, sutikti gerą vietinę merginą ir sukurti šeimą, o aš visada būsiu šalia jo, juos visus mylėsiu ir jiems padėsiu.

Po šitiek metų gyvenimo bei svajonių atidėliojimo, ne tik Tomas pradės iš naujo. Aš — taip pat.

5

Bridžita

Perlenkiau nedidelę languotą paklotą ir patiesusi atsisėdau ant rasotos žolės šalia sūnaus kapo, tada ištiesusi ranką pirštų galiukus įrėmiau į glotnų sausainių spalvos antkapį, kurį vietinis akmendirbys išgraviravo praėjus savaitei po laidotuvių — dabar jau prieš dešimt metų.

Kažkur giliai po pilka skalūno skalda gulėjo mano gražualio Džesio kaulai.

Kai sielvartas varė iš proto, reikėjo padaryti tiek daug neįmanomų sprendimų. Karstas — medinis ar stiklo pluošto? Kokios spalvos šilkinis pamušalas? Didžiąją dalį jų tiesiog perleidau kokiam nors beveidžiam žmogui iš laidojimo paslaugų biuro. Bet griežtai atsisakiau kremavimo. Norėjau, kad Džesis liktų vientisas ir nepakeistas. Nenorėjau, jog mano stiprus, gražus berniukas, visada toks guvus, kupinas gyvenimo, būtų paverstas pelenais.

Mintis apie jo stipraus, jauno kūno sudeginimą man buvo nepakeliama.

Laisvą ranką įkišau į kišenę ir išsitraukiau mažą įmantrų rėmelį: mano mėgstamiausia Džesio nuotrauka, kurią padariau iki jo mirties likus metams ir visada atsinešdavau prie kapo. Anuomet gyvenome prastame rajone, apšiurusiame dviejų miegamųjų sudurtiniame name, kurį namais vadinome nuo tada, kai Džesiui buvo dveji ar treji. Neišgalėjau nusipirkti namo, bet dirbau per du darbus ir nuomojaisi geriausią įmanomą variantą.

Kai išryškinau juostelę, Džesis atrodė kaip roko žvaigždė — dailaus veido, šelmiškos šypsenos. Jam patiko ši nuotrauka, laikė ją ant staliuko prie lovos.

Jam mirus, geraširdžiai vietiniai sukūrė „GoFundMe“ puslapį ir surinko tokią sumą, kuri man, vos galą su galu suduriančiai vienišai motinai, atrodė neįtikėtini pinigai. Jų būtų užtekę užstatui už namą geresniame rajone. Tačiau vis tiek nenorėjau kraustytis iš namų, kuriuose gyvenau su Džesiu. Vien tokia mintis atrodė kaip išdavystė, tarsi išsikraustydamas apleisčiau ir Džesio atminimą.

Kai Džesis mirė, Koralė Makinti, mergina, su kuria jis draugavo maždaug metus, jau šešis mėnesius laukėsi. Koralė buvo vietinė liesa blyškiaveidė mergaitė. Ji buvo metais jaunesnė už Džesį ir daug kartų lankėsi pas mus su kitais klasės draugais valgyti picos ir žiūrėti filmo arba klausytis muzikos nušiurusios žolės kvadrato, kurį vadinome sodu.

Pasistengusi atrodydavo patraukli, visgi buvo tokia romi ir nereikšminga, kad Džesio pasirinkimas mane suglumino. Galėjo rinktis bet kurią vietinę gražuolę, o pasirinko gana paprastą merginą, kurią pažinojo metų metus.

— Koralė visai nebloga, mama, — sykį pasakė jis man. — Leidžia man elgtis, kaip patinka, ir nekelia problemų. Kuriam laikui jos pakaks.

— Ei, baik tokias šnekas! — sudraudžiau nustebinta tokio požiūrio.

Auginau jį mokydama gerbti moteris. Juk Džesis matė, kaip man buvo sunku jį auginti.

— Jau pasirinkai ir dabar esi įsipareigojęs Koralei bei kūdikiui.

Koralė buvo vienturtė ir našlys tėvas jos neaugino, taigi, kai mažasis Elisas atėjo į pasaulį trys mėnesiai po jo tėčio mir-

ties, jiedu nakvodavo pas mane, kartais — net kelis kartus per savaitę. Pajutau, jog metas kraustytis į šiek tiek didesnę namų geresniame rajone.

Su manimi jie gyveno kelis mėnesius, o tada parūpinau Koralei naujos statybos butą miestelyje, penkios minutės pėsčiomis nuo mano buveinės. Anūkas buvo gyva Džesio dalelė, ir mūsų ryšys paskatino mane stiprėti, padėjo pradėti gyti. Per Elisą savo gyvenime vis dar jaučiau Džesio buvimą, o jo man reikėjo lyg oro.

Kol buvo gyvas, mano meilė Džesiui priminė akinamai ryškų drugelį. Dabar ji tapo tylesnė, tamsesnė it pilkasparnė kandis.

Virš lygios žemės nusiritęs šaltas vėjo gūsis įsiskverbė po drabužių sluoksniais. Sudrebėjau ir ieškodama paguodos prie savęs prispaudžiau sūnaus nuotrauką. Žinojau, kad šiandien, kai Tomas bus paleistas iš kalėjimo, teks plaukti per audringas jūras.

Prieš pat Džesio laidotuves apnikta siaubingo liūdesio bei vienatvės susisiečiau su Džile Bilingherst. Paskambinau jos namų telefonu, bet prieš pasigirstant signalui padėjau ragelį. Taip pasielgiau, regis, šimtą sykių, kol sukaupusi visą drąsą leidau Džilės telefonui suskambėti.

— Alio? — Jos balsas buvo toks pat bedvasis kaip maniškis.

— Džile? Čia... čia Bridžita, — tariau nedrąsiai.

— Ko nori? — režė ji.

— Žiūrėk, mums reikia pasikalbėti.

Buvau įsitikinusi, kad ir ji galvojo tą patį. Kaip dvi gedinčios motinos, turėjome viena iš kitos semtis stiprybės. Mudvi labai ilgai bičiuliauomės, kartu galėjome įveikti ir tokią tragediją.

— Pasikalbėti apie viską, kas nutiko.

Penkiolika metų ji buvo mano artimiausia draugė, bet da-

bar, kai pagaliau sukaupiau drąsą jai paskambinti, negalėjau suregzti normalaus sakinio apie tai, kaip jaučiuosi.

— Nėra nieko, ką norėčiau tau pasakyti, — atšovė ji šaltai.

Viena kitos sūnų pažinojome lyg savo. Kartu auginome savo berniukus. Žinojau, ką Tomas mėgsta ir ko nemėgsta. Žinojau, jog ant kairio peties jis turi braškės formos apgamą. Žinojau, kad jam ištraukti du protiniai dantys ir kad iki maždaug penkiolikos metų, jei dėl ko nors nervindavosi, vaikščiodavo per miegus.

Žinojau, jog Džilė galėjo panašiai papasakoti apie Džesį.

Mylėjome viena kitos sūnus, todėl tikrai turėjome, ką viena kitai pasakyti.

Tada taip suspaudžiau telefoną, kad suskaudo pirštus. Oda pulsavo karščiau ir drėgme, protas sukosi stiprių emocijų, kurių nemokėjau pažaboti, verpete. Akimirką skendau neviltyje, tačiau greitai venas užplūdo adrenalinas, nebeįstengiau suvaldyti įsiūčio.

Metams bėgant atrodė, jog Džilė turi daugybę pažįstamų, draugų bei kaimynų — žmonių, kurie, žinojau, jai padės ir ją palaikys. Ji turėjo Robertą. Nepaisant visų jo ydų — o Džilė visada pabrėždavo, kad jų daug, — Robertas žmoną palaikė. Visų svarbiausia, ji vis dar turėjo Tomą. Tomas buvo gyvas, vieną dieną jie vėl bus visi drauge.

— Man tiesiog reikia su tavimi pasikalbėti, — sušnabždėjau. — Einu iš proto viena sėdėdama namuose. Man reikia mintis sudėlioti į vietas, o tu vienintelė supranti, ką išgyvenu.

— Daug sykių įspėjau tave apie pavojų. Sakiau, kad Džesis nevaldomas, kad vieną dieną blogai baigsis, bet tu nesutikai ko nors imtis. — Net ir dabar, po šitiek metų, vien prisiminus, kaip šaltai ji ištarė tuos žodžius, mane nupurtė. — Galėjome viso šito išvengti, jei būtum paklausiusi.

— Palauk! Aš...

— Jis buvo tavo sūnus, Bridžita, tavo *sūnus*. Ne geriausias draugas ar kas nors, su kuo galima pasijuokti ir smagiai praleisti laiką. — Kartėlis jos balse suteikė žodžiams skardumo ir žiaurumo. — Buvai atsakinga už Džesį ir už jį supančius žmones, privalėjai jį pažaboti. Tačiau visiškai susimovei.

— Prašau, tik nepasakok man, kad aš susimoviau kaip motina, kai tai *tavo* sūnų nuteisė už...

— Džesis tąnakt turėjo peilį ir grasino mano sūnui... — Džilės balsas nutrūko, ir aš tiesiog mačiau, kaip ji užsimerkia ir sugniaužia kumščius, kaip visada darydavo supykusi. — Tomas puolė tik todėl, jog buvo priverstas gintis. Ir dabar jo gyvenimas sužlugdytas, o Džesis miręs. — Tada ji padėjo ragelį.

Iškart pabandžiau jai vėl prisiskambinti, mėginau dešimt, dvidešimt sykių, bet, žinoma, ji neatsiliepė.

Siaučiau po namus kaip banšė*. Viską daužiau, plėšiau ir laužiau.

Galiausiai susiriečiau į kamuoliuką ir raudojau tol, kol išdžiūvo gerklė, pradėjo skaudėti galūnes ir ėmė degti krūtinė.

Žiaurūs Džilės žodžiai mano galvoje įleido šaknis. Apie Džesį ji šnekėjo taip, lyg jis pats būtų prisišaukęs mirtį. Po kelių mėnesių vėl pamėginau su ja apie tai pasikalbėti. Nuėjau pas ją į namus, tačiau Džilė užtrenkė duris man prieš nosį.

O dabar, po dešimties metų, aš vėl čia.

Po kelių valandų pradėsiu naują gyvenimą su savo jaunu vyru. Vyrų, kuris mylėjo Džesį kaip brolių, bet atėmė jam gyvybę. Su Tomu susitarėme, kad kai bus paleistas, jo pasiimti atvažiuos tėvai, ir jis grįžęs namo jiems viską papasakos.

* Angl. *banshee* — moteriška dvasia keltų mitologijoje, kurios pasirodymas skelbia kieno nors mirtį, žinianešė iš kito pasaulio.

Iliuzijų nepuoselėjome. Atrodė neįmanoma, jog Robertas bei Džilė Bilingherstai pajėgtų suprasti tokį Tomo ir mano sprendimą.

Tačiau jie turėjo du pasirinkimus.

Arba priimti faktą, jog mes — susituokusi pora, ir bandyti su tuo susitaikyti, arba to nedaryti. Ir jei jie pasirinks pastarąjį variantą, tebūnie.

Mudu su Tomu šiuo klausimu sutarėme šimtu procentų. Tokiu atveju jie išvis nebus mūsų gyvenimo dalimi.

6

Džilė

— Širynt neturėtum būti čia! — švelniai subarė mane Odrė, kai pasirodžiau parduotuvėje vos penkiolika minučių po atidarymo. — Esu tikra, po Tomo paleidimo turi daug reikalų.

— Ilgai neužtruksiu, — pasakiau. — Širynt neturiu ką veikti ir užsukau tiesiog tam, kad pabėgčiau nuo Roberto negatyvumo. Jaučiuosi geriau galėdama užlėkti čia ir pažiūrėti, kaip tau sekasi tvarkytis su visais tais naujais siuntiniais.

— Paklausyk manęs, — ištare ji, komiškai pabrėždama žodžius. — Sugebu dirbti ir be tavęs.

— Prieš išeidama užplikysiu tau kavos; leisk man bent tiek padaryti. Tada kaltė taip negrauš.

Odrė nusijuokė.

— Gerai, jei tik dėl to pasijusi geriau. Sau irgi užsiplikyk, ir galėsime trumpai pasišnekučiuoti, kol nėra žmonių.

Labdaros parduotuvė „Antras šansas“ buvo įsikūrusi pačiame miestelio centre, judrioje gatvelėje šalia Vest Geito, pagrindinės pėsčiųjų gatvės, pilnos krautuvių. Beveik kasdien mėgaudavomės pastoviu pirkėjų srautu. Odrė buvo išrankesnė vadybininkė nei dauguma, ir aš juokais rinkau jos skambiausius pasisakymus apie rinką. „Mums nereikia senų šiukšlių“, — reždavo ji tiesiai šviesiai, jeigu klientai aukodavo tai, kas neatitikdavo jos reikalavimų. Praeitą mėnesį teko stebėti labai gėdingą labdaros atsisakymą, kai vienas klientas mėgino atsikratyti nudėvėtu lietpalčiu: „Jei *jums* jis per prastas, kodėl manote, kad mūsų klientai tokio norės?“

Nepaisant nemalonių komentarų, vienas didžiausių Odrės nuoširdumo privalumų buvo tas, jog mūsų prekės visada būdavo kokybiškos ir už protingą kainą, be to, turėjome nedidelį būrį pastovių visokio plauko klientų, ieškančių pigių, bet kokybiškų daiktų. Odrė jau taip gerai pažinojo kai kurių pirkėjų skonį, kad net paskambindavo jiems, atsiradus juos sudominti galinčių daiktų.

Tuo metu vidun įžengė klientas, tad nuėjau užkaisti virdučio. Parduotuvės gale buvo trys patalpos: virtuvėlė, personalo darbo kambarys ir nedidelė rūbinė. Pripyliau virduklę ir uždėjau virti, tada patraukiau į darbo kambarį. Nustebau, jog šviesos čia jau uždegtos, kompiuteris įjungtas, ekrane — skaičiuoklė, o ant stalo paskleista daug lapų. Odrė iš prigimties nemėgo administracinio darbo, ypač jeigu reikėdavo skaičiuoti, tad paprastai mūsų nedidelių pardavimų apskaitą ir priežiūrą palikdavo man.

Pasilenkiau žvilgtelėti į ekraną. Be skaitymo akinių gerai neįžiūrėjau, bet vyliausi, kad Odrė nepadarė betvarkės apskaitoje. Užtrukau kelias savaites, kol viską suruošiau vadovybei.

— O, štai kur tu! — Pašokau, nes Odrės balsas suskambėjo tiesiai už nugaros. — Viskas gerai?

— Normaliai, — atsakiau vyptelėjusi. — Tik tikrinu, ar nesugadinai mano sunkaus darbo.

— Vanduo ką tik užvirė. — Odrė prasispraudė pro mane ir spustelėjo kelis klaviatūros mygtukus. Monitorius akimirksniu užgeso. — Tikrinau, ar viskas atnaujinta. Mano kontaktas vadovybėje pakuždėjo, kad auditoriai dabar lanko įvairius padalinius, tad nenorėjau, jog mus pričiuptų nepasiruošusias.

— Ar ten pardavimai? — paklausiau, nes Odrė staigiai surinko visus lapus. — Pardavimus atnaujinau praeitą pirmadienį.

— Taip, dabar prisiminiau, sakei.

Odrė sudėjo popierius į aplanką ir pasuko link durų.

— Ar... ar kažkas ne taip? — paklausiau silpnu balsu, nes pastebėjau jos priekabią veido išraišką.

— Ką? Ne, ne, viskas gerai, — greitai patikino ji. — Na, tai kur ta žadėta kava?

Gūžtelėjau pečiais, mėgindama nekreipti dėmesio į nemalonų skrandžio spazmą. Ar ką nors ne taip padariau? Gal skaičiuodama įvėliau brangiai atsiėjusią klaidą, ir Odrė nenori manęs jaudinti. Ji tikrai kažką nutyli.

Atnešiau kavą į parduotuvėlę.

— Taigi, — tarė Odrė. — Kaip jautiesi? Dievas žino, ilgai laukei šios akimirkos.

— Jaučiuosi... gerai. Manau.

Ji įdėmiai mane nužvelgė.

— Atrodai šiek tiek išbalusi. Nervai, ne kitaip. Visiškai normalu.

Gurkštelėjau kavos.

— Aš nerimastingiausias žmogus pasaulyje, pati žinai. Vis galvoju, ar elgiuosi teisingai.

— O kaip elgiesi?

— Žinai, viskuo rūpinuosi, kad Tomas iškart galėtų pradėti naują gyvenimą. Kad jam nereikėtų jaudintis dėl darbo ir pinigų. — Atsidusau. — Pažįsti mane. Viską iki smulkmenų planuoju. Robertas man jau priekaištavo. — Vyptelėjau, bet tik tam, kad neužplūstų tikrosios emocijos.

— Tik nespauk savęs, mieloji. Jau ir taip kalnus nuvertėi ieškodama Tomui darbo ir buto. Dabar gali kiek aprimti.

— Ačiū, Odrė. Turiu jausti, jog viskas mano rankose. Viską suruošti Tomui yra vienintelis būdas numalšinti stresą. Robertas mano, kad persistengiu, tačiau jis visada šitaip.

— Na, atleisk už tokius žodžius, bet tu dėl Tomo padarei tūkstantį kartų daugiau, nei Robertas yra padaręs per visą gy-

venimą. Ar jis vis dar elgiasi keistai? Minėjai, jog pastaruoju metu atrodo nutolęs.

— Regis, dabar jam viskas gerai, — atsakiau, mąstydamą apie neįprastą Roberto elgesį.

Iki vėlumos užsidaręs savo kabinete, eina pasivaikščioti vienas. Įtariau, jog rūpinasi dėl pinigų, visgi nesupratau kodėl. Patogiam gyvenimui mums visados užteko kuklių santaupų.

— Manau, jam ramybės neduoda Tomo paleidimas. Robertas neapkenčia visko, kas sujaukia jo dienotvarkę, visgi, nepaisant demonstruojamo pykčio ir pašaipių komentarų, gal iš tikrųjų jaudinasi, kad viskas pavyktų, žinai? — Kol garsiai nepasakiau, nesuvokiau, jog šis pastebėjimas visai pagrįstas. — Jam patinka vaidinti šaltą, kai kalba pasisuka apie jausmus, tačiau giliai širdyje jam labai rūpi.

— Hmm, patikėsiu, Džile. Apie gylį daug neišmanau, — pašmaikštavo Odrė, ir nesusiturėjusi nusijuokiau.

Vis dėlto žinojau, kad ji suprato. Susipažinome pačią pirmą dieną koledže, kuriame abi studijavome anglų kalbą bei sociologiją, ir nuo to laiko buvome labai geros draugės.

Odrė padėjo puodelį ant prekystalio.

— Na ką, nenoriu tavęs skubinti, bet man laikas dirbti. Atleisk.

— Viskas gerai, — atsiliečiau mėgindama nepaisyti įkyraus nerimo, jog kažkas vyksta užkulisiuose, ir Odrė man nepasako. — Greitai vėl pasikalbėsime.

— Sėkmės ir pasimėgauk dviem savaitėm atostogų.

Jaučiau, kad ji mane skubina išeiti, ir norėjau vėl klausti, ar viskas gerai, tačiau tiesiog pajudėjau link durų.

Jau turėjau pakankamai rūpesčių. Dar vienos problemos man nereikėjo.

Po pietų Tomas kuprinėn įsidėjo nedidelį tualetu reikmenų krepšelį ir ją užsegė.

Dažnai įsivaizduodavo šią akimirką ir spėjo, kad, jai galiausiai atėjus, nenustygs vietoje, o iš jaudulio net pykins, bet trokš ištrūkti ir paragauti laisvės saldumo.

Dabar, kai toji diena pagaliau išaušo, jausmas buvo visai ne toks — nors iš jaudulio tikrai pykino. Viskas atrodė siurrealu. Tomas jautėsi taip, lyg bet kurią akimirką galėtų pasirodyti koks nors aukštas pareigūnas ir pranešti, jog įvyko siaubingas administracinis nesusipratimas, ir jam teks dar kelerius metus atkalėti, kad galėtų išeiti į laisvę.

Vėlyvą rytą Tomas buvo iš kameros atvestas į nediduką laukiamąjį, tą patį, kuriame sėdėjo vos atvykęs, galvodamas apie priekyje besidriekiantį ilgą dešimtmetį. Jis lėtai apsisuko, paskutinį kartą apžvelgdamas aplinką, įsižiūrėdamas į akinančiai baltas sienas ir aukštai įtaisytą miniatiūrinį langelį, pro kurį matyti kankinantis dangaus lopinėlis.

Šioje skylėje nepasiilgs nieko.

Nuo pat pradžių visos dienos buvo vienodos. Kelias pirmas savaites laikas bėgo nenutrūkstama linija, viena valanda niekuo nesiskyrė nuo kitos. Dar niekada Tomas nebuvo jautęs tokios nevilties.

Nors savižudybę visada laikė savanaudišku, bailiu sprendimu, greitai suprato, jog vis dėlto įmanoma žmogui taip prarasti viltį, kad sugebėtų sau atimti gyvybę. Bent jau čia.

Su kiekvienu saulėlydžiu ir saulėtekiu jis visa esybe jausdavo, kad nepakels dar vienos dienos, kad širdis pati tiesiog ims ir sustos. O kai vis dėlto *išgyvendavo*, tvirtai tikėdavo, jog ateinančios dvidešimt keturios valandos tikrai bus paskutinės.

Visgi lėtai, labai lėtai Tomas išmoko dar vieną pamoką: kokia atkakli ir nepalenkiama yra žmogaus dvasia.

Slapoje vidinėje kertelėje, apie kurios egzistavimą anksčiau nė nežinojo, palaipsniui prasidėjo pokytis. Įniršis, liepsnojęs širdyje dėl neteisybės, nuslopo, jo vietą užėmė kantrybė, o galiausiai — susitaikymas su esama padėtimi.

Šis pokytis truko metų metus, tačiau paskui tapo lengviau viską pakelti.

Gyvenimas už kalėjimo sienų bei ten likusi šeima priminė fikciją, kažkada skaitytą ir labai patikusią gražią istoriją. Seni prisiminimai, atmintyje nuspalvinti pastelinėmis spalvomis, guodė. Mama ir jos naminis tiramisu; karčiai saldus prisiminimas apie laikrodžių taisyklą, tėčio įrengtą garažą, kai Tomas buvo mažas. Jis pasiilgo tų laikų, kai ką nors veikdavo drauge su tėčiu. Prieš atšalant jų santykiui.

Mama lankydavosi kalėjime kaip laikrodukas, dusyk per mėnesį. Tėtis — nenoriai kartą ar du per metus. Pasitaikydavo, kai Tomas trokšdavo, kad mama lankytųsi rečiau, nes būdavo itin sunku žiūrėti jai į akis ir matyti skausmą, neigimą bei desperatišką norą susigrąžinti sūnų namo. Ji neišstengė pripažinti, jog Tomas įvykdė nusikaltimą, už kurį turėjo sumokėti. Net ir dabar, po dešimties metų, jos požiūris nebuvo pasikeitęs nė per nago juodymą.

Per visą bausmės kalėjime laiką beveik niekas nepasikeitė, tik kai kurie pareigūnų vartojami terminai. Kaliniai nebebuvė vadinami „nuteistaisiais“ ar „įkalintaisiais“. Dabar jie buvo „gyventojai“. Betoninė dėžė, kurioje Tomas gyveno, pasirodo,

buvo „kambarys“, o ne „kamera“, nors tokio niūraus ir bedvasio kambario jis niekur kitur nebuvo matęs.

Kalėjime Tomas visada jautėsi apleistas ir apverktinas — bent jau iki paskutinių dvejų bausmės metų. O tada, maždaug prieš dvidešimt mėnesių, šioje vietoje, kur nieko niekada nevyksta, kai kas visgi *įvyko*. Kai kas, kas pakeitė jo požiūrį, jo gyvenimą ir visą jo ateitį, o už tai Tomas turėjo dėkoti Bridžitai Vilson, parodžiusiai jam meilę bei gailestingumą.

Žinia apie jūdvių santuoką mamą siaubingai šokiruos, o tai Tomui nedavė ramybės, nes motinos sveikata ir taip suprastėjo, jam atliekant bausmę. Ji vartojo vaistus nuo nerimo ir depresijos.

Bet net tai nesulaikys Tomo — jis apgins savo poziciją ir padės tašką tam tikriems dalykams, kurie tęsiasi taip ilgai, kad pasidarė bemaž nepastebimi.

Pavyzdžiui, mama kalbėdavo su juo taip, lyg būtų penkio-likmetis, reikalingas jos pagalbos, apsaugos bei rūpesčio. Ko Tomui *tikrai* reikėjo, tai erdvės vėl kurti savo gyvenimą. Per paskutinius vizitus Džilė nė karto nepaklausė, ko *jis* nori iš gyvenimo ir ateities. Ji tik nepaliaujamai pasakojo apie tai, ką yra jam suplanavusi po paleidimo.

Mama linkėjo gero, jis tą suprato. Ji tik bandė padėti vieninteliu jai žinomu būdu. Ir vis tiek buvo pragariškai sunku sėdėti, nieko nesakyti ir prireikus linkčioti. Bridžita pasakojė mėginusi skambinti Džilei, net ieškojusi jos namuose, po Džesio mirties praėjus keliems mėnesiams, bet Tomo motina padėjo ragelį ir užtrenkė duris jai prieš nosį. Džilė apie tai neužsiminė nė per vieną apsilankymą; vienintelį sykį niekinamai paminėjo Bridžitos vardą, kritikuodama šią už tai, kad, kaip gedinti motina, renkanti labdarą, nevengia viešumos.

Apie vestuves Bridžita jau papasakojo Džesio buvusiai merginai Koralei ir sūnui Elisui.

„Kaip jie reagavo?“ — išdrįso paklausti Tomas, nors atsakymo žinoti beveik nenorėjo.

Bridžita gūžtelėjo ir atsakė paprastai: „Pripras. Tik reikia laiko.“

Nors prieš kelias savaites atrodė akivaizdu, jog naujieną tėvams geriausia pranešti paleidimo dieną, dabar, jai pagaliau atėjus, Tomas nebesijautė užtikrintai. Giliai širdyje jis tikėjosi: jei viską paaiškins motinai, ji kaip nors sugebės tokią santuoką palaiminti.

Lankytojų salė tikrai buvo ne vieta informuoti apie savo sprendimą. Tą padaryti reikėjo palikus kalėjimą. Pažiūrės jai tiesiai į akis ir išaiškins, kodėl pagalba jam nebereikalinga.

Tomo gyvenimas pasikeitė neįsivaizduojamai, ir visa tai — dėl besąlygiškos Bridžitos meilės.

Kambario durys atsivėrė, ir pasirodė anksčiau nematytas pareigūnas.

— Pasiruošęs, pone Bilingherstai? Atvyko tėvai parsivežti tavęs namo.

Tai buvo akimirka, apie kurią Tomas taip ilgai svajojo. Akimirka, kuomet jis, kaip pats įsivaizdavo, kumščiuos orą ir šauks iš ekstazės, atgavęs laisvę.

Vietoj to pilve plazdant drugeliams jis pasiėmė kuprinę ir žengė pro duris.

Laikas praeitį palikti už nugaros.

Ėjo jau trečia savaitė, kai Bridžita su trimečiu Džesiu lankė vaikų žaidimų grupę, ir per tą laiką kitos mamos su ja kalbėjosi vos du sykius. Viena sumurmėjo „atsiprašau“ tempdama savo dukrelę šalin, šiai atklydus per arti Džesio, o kita Bridžitai atvykus pasakė, kad vieta šalia jos, į kurią pastaroji taikėsi atsisėsti, nėra laisva, nes saugo ją draugei.

Šiandien žmonių ir triukšmo atrodė daugiau nei paprastai. Užsiėmimai vykdavo dideliame kilimine danga išklotame kambaryje, bibliotekoje Beri Hilyje — patraukliame gyvenamajame rajone Mansfildo pietuose. Įėjimas kainavo svarą, be to, reikėjo sumokėti už kelionę autobusu, ir prieš leisdamą tokius pinigų Bridžita turėjo gerai pagalvoti, nes vos sudūrė galą su galu po to, kai ją atleido iš parduotuvės. Tačiau čia Džesis gaudavo stiklinę sulčių ir sausainį, o ji pati galėdavo išgerti arbatos arba kavos. O svarbiausia — čia buvo gera. Maloni aplinka ir žmonės, atsinešantys saugią, švarių žaislų.

Ji apsižvalgė ir įvertino kitų tėvų dėvimų drabužių kokybę. Bridžita teturėjo vieną paltą — nušiususį ploną rusvai gelsvą lietpaltį, pirktą per „Debenhams“ išpardavimą prieš trejus metus. Po juo vilkėjo dvejus marškinėlius ir poliesterio megztinį, kad šaltis neįsismelktų į kaulus. Dešinysis aulinis batas ties dirbtinės odos aulo ir pado sujungimu buvo kiek įplyšęs, todėl Bridžitos pėda po rytinio pasivaikščiojimo Lietuje ir šlapdriboje buvo permirkusi kiaurai. Ji susirado vietą ir pusiau nusivė batą, kad kojine bent apdžiūtų.

Nepaisydama oro, Bridžita pasiryžo žygiui per snieguotas gatves nuo artimiausios autobuso stotelės, nes Džesiui čia labai patiko. Kai gyveni trupančiame sudurtiniame name purvinomis sienomis prastame miesto gale, susitikimai su kitais vaikais tampa atgaiva. Jų gatvėje negyveno kitų mažylių, su kuriais būtų galima žaisti.

Stebėdama sūnų Bridžita juto pasididžiavimą ir meilę. Jo stori natūraliai garbanoti plaukai dengė sprandą. Tiesa, dėl šiandienos oro sąlygų dabar jie buvo peršlapę ir susivėlę, o kelnės su gumyte — per trumpos jo augančioms kojoms. Bridžitai suspaudė širdį supratęs, jog Džesis panašus į mažą kaliausę — visai mielą — tarp tvarkingai aprengtų vidurinės klasės mergaičių ir berniukų. Jai labai reikėjo čia ateiti, bent trumpam pabėgti nuo nykios realybės. Jausmas, kad yra kito pasaulio dalimi — net jei tik porai valandų — buvo neįkainojamas padrašinimas.

Pagaliau radusi vietą ir laimingą Džesį paleidusi žaisti, Bridžita apsidairė ieškodama draugiškų veidų. Dvi iš abiejų pusių sėdinčios moterys diskretiškai nosisuko kalbėtis su kitais. Su saviškiais.

Bridžita tyliai sėdėjo permirkusiais lietpalčiu bei batais, rankas susidėjusi ant kelių, ir trumpam užsimerkė. Naktį prastai pailsėjo, nes girti kaimynai už sienos vėl ginčijosi. Anksti ryte kažkas trenkėsi į sieną ir ją prikėlė, laimei, Džesis viską pramiegojo. Sandra, gyvenanti šalia, toje poroje atliko, kaip pati sakė, konfliktų skatintojos vaidmenį, tad tai žinodama Bridžita nesibaimino, jog kita moteris pavojuje. Gyvendama čia ji dažnai džiaugdavosi, kad neturi vyro.

Atsimerkusi Bridžita pamatė į ją nukreiptus kreivus žvilgsnius. Pastebėjo ir atsargų, beveik nepastebimą bandymą nuo mažojo Džesio patraukti dailiai aprengtus sūnus ir dukteris, tarsi nevalyvas bei akivaizdus skurdas būtų užkrečiami.

Egzistavo ir kita žaidimų grupė, nemokama, organizuojama vietinės tarybos, veikianti skersvėjų traukiamame, pelėsiu atsiduodančiame sielovados centre vos už dviejų gatvių nuo jų namų. Ten visi vaikai buvo panašūs į Džesį; visos mamos apsirergusios kaip Bridžita. Ten rinkosi žmonės, susiduriantys su tokiais pačiomis problemomis bei iššūkiais kaip ji. Ten į Bridžitą niekas kreivai nežiūrėtų.

Bet tokios aplinkos savo sūnui ji nenorėjo. Troško, jog Džesis užaugtų patogiajausdamasis tarp įvairių žmonių. Kad niekad nesijaustų menkas, kaip pati Bridžita vaikystėje, kai vargšė motina paliko ją pas tetą Brendą ir niekada negrįžo pasiimti.

Dabar Bridžita suprato, kokią neteisybę turėjo jausti teta, tačiau Brendos temperamentas baugino, o įniršį ji dažnai išliedavo ant jaunos, jautrios Bridžitos net už mažiausius prasižengimus.

Tai, ką Brenda pasakė per Bridžitos mamos laidotuves, amžiams įsirėžė atmintyje: „Tu bevertė. Tavęs nelydės sėkmė; baigsi taip pat, kaip ji. Purvina paleistuvė, per sena ir per bjauri, kad būtų mylima.“

Tai buvo paskutiniai tetos žodžiai prieš paliekant Bridžitą vaikų globos namuose. Penkiolikos metų ji tyliai prisiekė neleisianti gyvenimui nueiti perniek. Pradės nuo to, jog visada bus jauna ir graži, vien tam, kad įrodytų, kaip klydo teta Brenda.

Kai taip sau pažadėjo, kažkas susidėliojo į vietas, nes nuo tos dienos Bridžita buvo įsitikinusi — nesvarbu, koks niūrus būtų gyvenimas, galiausiai ji ir Džesis vis tiek išsikapstys. Jiedu mėgausis komfortu, šiluma, saugumu bei nuostabiais namais. Bridžita ras mylimą darbą ir sunkiai triūs, o galiausiai susiras partnerį, kuris ją gerbs ir palaikys, ne taip kaip vietiniai nusmurgėliai, kurie tik temptų ją žemyn.

Vieną dieną ji turės spintą, pilną geriausių drabužių, ir prisiziūrės. O svarbiausia — labai stengsis likti jaunatviška ir niekada neapsileis kaip jos motina.

Bridžita neįsivaizdavo, kada būtent ir kaip šis stebuklingas pokytis įvyks, bet tai nebuvo svarbu. Kol kas kelionės iš pelkės į tokias gražias vietas kaip ši padėjo jai neprarasti tikėjimo svajone.

Piktas klyksmas sugrąžino Bridžitą į realybę; ji pabudo pačiu laiku ir išvydo Džesį, besigrumiantį su kitu berniuku dėl mėlyno sunkvežimio. Tas kitas berniukas buvo žemesnis už Džesį, tačiau kresnesnis ir labiau pasitikintis savimi, tad mušėsi ne ką silpniau. Prieš Bridžitai įsiterpiančiam, atskubėjo kito berniuko mama.

Skirtingai nei daugumą čia susirinkusių tėvų, kurie atrodė taip, tarytum iškart po darželio rengtųsi traukti pietų, šią moterį Bridžita būtų galėjusi pavadinti praktiška. Ji turėjo nepriekaištingus trumpus rudus plaukus ir buvo minimaliai pasidažiusi, dėvėjo gero kirpimo džinsus, suderintus su rusvai gelsvu kašmyro megztiniu, tamsiai mėlynu švarkeliu bei odiniais bateliais.

Bridžita jau pasiruošė, kad berniukas bus staigiai atitrauktas nuo Džesio, o ji pati sulauks pikto žvilgsnio. Pajuto ant sprando besišiaušiančius plaukus.

Tačiau moteris sūnaus neatitraukė. Vietoj to atsitūpė tarp berniukų ir padrąsinančiai su jais pasikalbėjo. Abu vaikai nustojo tampyti žaislą ir pažvelgė į ją linktelėjo. Moteris paėmė sunkvežimį ir padėjo ant žemės tarp mažylių. Džesis čiupo ryškias kaladėles, gulėjusias už jo, o tas kitas berniukas padėjo jas sukrauti į sunkvežimio priekabą.

Bridžita paliko rankinę ant kėdės ir priėjo.

— Labas. — Ji nusišypsojo, moteris atsistojo. — Atsiprašau. Džesis linkęs savintis žaislus, jam nedažnai tenka žaisti su kitais vaikais.

— Nieko tokio, Tomas — ne geresnis. Žmonės čia mėgsta ginčytis, kuris vaikas teisus, bet juk peštnės yra žaidimo dalis, ar ne? Tik kartais jiems reikia šiek tiek padėti išsiaiškinti. — Moteris plačiai nusišypsojo. — Beje, aš Džilė. Džilė Bilingerst. Man regis, jus čia mačiau ir praeitą savaitę.

— Lankomės čia jau trečią savaitę. Džesiui labai patinka, tai ir žingsniuojame per visą miestą. Aš Bridžita Vilson.

— Per visą miestą? O kur gyvenate?

Bridžitos šypsena virptelėjo, ant liežuvio galo šoko abstraktus atsakymas. Nors kokia prasmė apsimetinėti kažkuo, kuo nėra? Džilė ir kiti čia esantys tėvai iš tolo matė, jog jiedu su Džesiu tikrai ne iš Beri Hilio.

— Visai netoli Šervudo kelio, — paprastai ištarė ji, o drėgno, skurdaus būsto, kurį jiedu vadino namais, vaizdas sekundę sutrikdė optimizmą — tos apylinkės didžiausias pastarųjų metų pasiekimas buvo aukšta vieta skurdžiausių šalies rajonų sąrašė.

Bridžita sunkia širdimi nusiteikė, kad Džilė tuoj prisimins turinti padaryti ką nors neatidėliotino ir nusitemps naująjį Džesio žaidimų draugą ieškoti tinkamesnės kompanijos.

Džilė sudvejojo.

— Ketinau išgerti kavos. Jei prižvelgtumėte vaikus, galėčiau ir jums parnešti puodelį.

— Būtų labai malonu, ačiū, — padėkojo Bridžita, mėginama nuslėpti nuostabą.

Ji vėl atsisėdo, o Džilė pasuko link užkandžių kampelio, pakeliui sveikindamasi su kitomis mamomis. Bridžita jautėsi linksmesnė, pripažinta. Akivaizdu, kad Džilė buvo šio presti-

žinio būrio dalis, tačiau skyrė laiko maloniai pabendrauti su Bridžita ir Džesiu. Geras jausmas. Bridžita lengvai nesiduodavo įbauginama. Tris savaites drąsiai čia ateidavo, nors iki šian dien niekas jai net nenusišypsojo. Bet vis tiek buvo gera pasikalbėti su kitu žmogumi. Bridžita dirbo prastai apmokamą darbą iš namų — rinko, lankstė ir į vokus dėjo daiktų surinkimo instrukcijas, todėl kartais ištisas dienas nematydavo nė gyvos dvasios.

Ji stebėjo, kaip Džesis su draugu stengiasi prikrauti sunkvežimį spalvotų kaladėlių. Jie vienas po kito stumdė mašinėlę dideliu ratu, o tada komandiškai išvertė kaladėles ant žemės ir viską pradėjo iš naujo.

Grįžo Džilė, ant nedidelio padėkliuko nešdama kavos bei sulčių ir sausainių berniukams. Moteris, sėdėjusi Bridžitai iš dešinės, buvo išėjusi, tad Džilė klestelėjo ant laisvos kėdės.

Kol berniukai naikino sausainius ir sultis, moterys kalbėjosi. Bridžita sužinojo, kad jiedvi su Džile panašaus amžiaus ir kad Džilės vyras Robertas yra architektas.

— Žinote, Tomas jau kurį laiką taip gražiai su niekuo nežaidė. Jis vienturtis, todėl smagu matyti jį dalinantį, — tarė Džilė stebėdama, kaip berniukai palieka sunkvežimį ir puola prie spalvingo lėlių namelio. — Gal kitą savaitę kurią nors popietę norėtumėte pasisvečiuoti pas mus? Galėtume išgerti kavos, o vaikai pažaištų. Turim daug vietos jiems pasiausti.

— Ačiū, Džile, — atsakė Bridžita, negalėdama patikėti savo ausimis. — Būtų labai malonu.